

דף כט.

עין משפט א.

הר"מ סימן ז ע"פ ז

י. אסור לדיין לדון^ג למי שאוהבו ולא למי ששונאו, אע"פ שאינו אויב לו ולא מבקש רעתו. אלא צריך שיהיו הבעלי דינים שווים בעיני הדיינים ובלבם.

וואם לא היה מכיר שום אחד מהם ולא את מעשיהם, אין לך דיין צדיק כמוהו.

* יא. אם אינו אוהבו ממש וכן אינו שונא אותו ממש, ד האיסור לדונו הוא רק ממידת חסידות.

* יב. אבי החתן ואבי הכלה ה אינם דנים זה את זה, אבל יכולים לשבת ביחד לדון אחרים.

* יג. רב דן תלמידו, וכ"ש לאב תלמידו.^ד

* יד. דיינים הפסולים לדון משום אהבה ושנאה ז יכולים הם להושיב דיינים כשרים. ואין הבעל דין נאמן לומר שהדיין הוא שונאו או אוהב לשני אלא עם ראייה לדבריו.

ג. מימרא דרב פפא בכתובות ק"ה ע"ב, ורמב"ם בהלכות סנהדרין פכ"ג, ואם עבר ודן אוהבו או שונאו הדין דין, כ"כ בהגהות אשרי, וי"א דבשושבינו או שונאו שלא דיבר עמו ג' ימים מתוך איבה אינו דין כ"כ בטור.

וה"ה דאסור לדון בן שונאו כ"כ בספר פעמוני זהב (אנקאוזה).

ד. כ"כ בתוס' סנהדרין דף ח' ע"א ד"ה פסילנא. וע"כ בזבלי"א, יכול לברור אוהבו דהג' הוא יכריע, אולם בעיר שושן כתב דלא טוב עושין עיין בסמ"ע. וה"ה פועליו, שכיריו או אושפיזיה, כ"כ בש"ך אבל לברור קרוב או פסול דפסולו מן התורה לא מהני.

ה. אפי' בי"ד קבוע, אבל לדון אחרים מהני, כ"כ בב"ח.

ו. אע"פ שנתן לו שכר לימוד הבן, כ"כ הסמ"ע.

ז. כ"כ במהרי"ק ומהר"י. אבל הפסולים מחמת קרבה אין להם להושיב אחרים כ"כ בנתיבות אם לא שיש מנהג.

* טו. המנדה חבירו מצד שזלזל בכבודו יכול לדונו ^ה מאחר שאינו שונאו.

עין משפט ב. חו"מ סימן ז סעיף ה

ח טז. שני ת"ח ששונאים זה את זה ^ט אסור להם לשבת יחד בדין, שדעתו של אחד לסתור דעת חבירו, ופשוט דאפי' עברו ודנו אין דיניהם דין.

עין משפט ג. חו"מ סימן כה סעיף ה

ח טו. אם העד אמר ^י בפני הודה לו שחייב או אני בעצמי ראיתי שהלוה לו הרי זו עדות, אבל אם אמר איש פלוני כשר ונאמן עלי אמר לי שהוא חייב לו, ^כ לא אמר כלום.

עין משפט ד. חו"מ סימן פא סעיף ה

ח י. האומר בפני שנים הריני מודה בפניכם שיש לפלוני אצלי מנה, ואמר הדבר דרך הודאה גמורה ^ל ולא דרך שיחה, אע"פ שלא אמר אתם עדי

ה. והסמ"ע כתב דוקא שפטר אותו מהנידוי, אבל בלא פטרו מפקפק בזה, ונלמד דבר זה מרמי בר חמא בקידושין דף ע' ע"א. ועוד עיין לקמן סי' ל"ג סעיף ו'.

ט. ברייתא דאיסי בן יהודה בסנהדרין כ"ט ע"א ואם הם שונאים גמורים כתב הב"ח דאין דיניהם דין, דמדאורייתא אסור מדרשה "ולא מבקש רעתו" ועיין בסעיף י' ובפ"ת ס"ק י"ח בשם רבינו יונה. וכתב עוד שם דאין למנות שני אנשים לדון והם רחוקים בטבעם והנהגתם שאף בבעלי חיים הקפידה תורה משום צער בעלי חיים שנאמר לא תחרוש בשור וחרמור יחדיו, ועיין בחינוך סי' תק"ע.

י. אפי' לא אמר אתם עדי כ"כ הסמ"ע, ודעת השו"ע כהרמב"ם והרמ"ה דבהודאה גמורה לא בעי אתם עדי, ודלא כהטור דמצריך אתם עדי ועיין בסי' פ"א.

כ. דטוענין לו שלא להשביע את עצמו אמר כן, כ"כ בסמ"ע.

ל. רמב"ם פ"ז מטוען, וכתב הכ"מ שלמד דין זה ממשנה בסנהדרין כ"ט ע"א עד שיאמרו בפנינו הודה, כלומר בדרך הודאה, ומירושלמי פ"ג הלכה ח'.

וכתב הסמ"ג דאם קיבצם לשם עדות מהני בלא אתם עדי, אבל בלא קיבצם צריך שיהיה ניכר שבדרך הודאה אמר.

ומהר"ם אלשיך סי' ו' כתב דה"ה אם אמר מודה אני, הוי לשון הודאה אפי' לא קיבצם,

*****
את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477
email: minchat.aaa@gmail.com

ואפי' שאין התובע עמו ^מ הרי זו עדות גמורה ומשלם על פיהם ^נ.

עין משפט ה.

הו"מ סימן כה פעיף ט

טז. אח"כ מכניסין העד השני ^ס אם העיד כמו חבירו נושאין ונותנים בדבר וגומרים הדין.

עין משפט ו.

הו"מ סימן יח פעיף א

א. אחרי שביה"ד שמעו העדים ^ע יוציאו כל אדם לחוץ וישאו ויתנו בדבר, ^פ וי"א דטוב להתחיל מהקטן. ואם יסכימו לדעה אחת מוטב ואם לאו ילכו אחר הרוב.

ב. אחד אומר זכאי ואחד אומר חייב ואחד אומר איני יודע, ואפי' שניים אומרים זכאי או חייב, והשלישי אומר איני יודע, ^ק יוסיפו

ואם אמר תדעו שאני חייב לפלוני מנה, לאו הודאה עד שיקבצם, ש"ך ס"ק י"ט.
^מ. משמע דאם אמר אתם עדי אף שאין התובע עמו אינו יכול לטעון שום טענה, ואם מצי לטעון שלא להשביע, כשאמר אתם עדי שלא בפני התובע, תלוי במחלוקת הפוסקים, או"ת ס"ק כ"ז.

נ. אבל ודאי שיכול לטעון שלא להשביע עצמי, ורק אם טען משטה או להד"ם בזה אינו נאמן, ומשלם. נתיבות חידושים ס"ק י"ט.

ס. שם במשנה בסנהדרין כ"ט ע"א.

ע. כדי שבעלי הדין לא ידעו מי המזכה ומי המחייב, ועוד אם ישמעו המשא ומתן מתוך דבריהם יבואו הבעלי הדין לשקר. סמ"ע. וכתב הש"ך אחרי שדיין גילה דעתו קודם, אסור לו לדון והוא מספר באר שבע. וצ"ל דמוציאין גם התלמידים שיושבים להתלמד, ומה שהתלמידים יושבים בדין ושומעים הדין ודברים צ"ע איך מותר להם לשמוע גם רכילות ולשון הרע, ואולי זה מותר מדין להתלמד אך לא להאמין לדברים ובדין שאני.

פ. נ"י בפ' אחד דיני ממונות דף ל"ו ע"א, ואף דאין זה חובה אלא בדיני נפשות דכתיב לא תענה על ריב. סמ"ע ס"ק א'.

צ. שם במשנה דף כ"ט ע"א. ומשנה דף מ' ע"א.

והטעם דמוסיפים באחד אומר איני יודע ואין הולכים אחר הרוב, היינו רק בנשאו ונתנו וכל אחד מהשלשה אומר טעם לדבריו ושניים הסכימו לדעה אחת אז בטלה דעת המיעוט

עליהם שניים ונמצא שהם חמשה, ונושאים ונותנים בדבר. ואם ג' מזכים וב' מחייבים, זכאי. ואם שניים אומרים זכאי ושניים אומרים חייב, ואחד אומר איני יודע, מוסיפין עליהם עוד שניים.

א. אם מתוך החמשה, ארבעה אומרים זכאי, או חייב, ואחד אומר איני יודע, או שאמרו שלושה זכאי, ואחד אומר חייב, ואחד אומר איני יודע, בין שהוא אותו אחד שאמר איני יודע בין שהוא אחר, **ק** כאן הולכים אחר הרוב ואין מוסיפין.

עין משפט ז.ז. חו"מ סימן יט פעיף א

א. כשמודיעים הפס"ד, **ר** גדול הדיינים אומר איש פלוני **ש** אתה זכאי, איש פלוני אתה חייב.

ב. אסור לדיין לומר אחרי שיצא מביה"ד אני הייתי מזכה, אבל מה אעשה שחברי היו רוב, והעושה כן הרי זה בכלל **ה** הולך רכיל מגלה

ברוב, אבל כשאומר איני יודע מחשב כאילו לא ישב בדין ואם ישב עמם שלישי והיה אומר דעתו עם טעמו, שמא היו מסכימים עמו. וכל זה בשלושה ראשונים אבל אחר שהוסיפו עליהם אף שאחד אומר איני יודע הרי שלושה מסכימין לדעה אחת, וכיון שמתחילה לא ישבו רק על דעת שלושה והרי נשארו שלושה שאומרים דעה אחת ופוסקים על פיהם אף שאחד מהנוספים או אחד מהראשונים עדיין אומר איני יודע. סמ"ע ס"ק ד'. **ק**. וה"ה אם שלושה אומרים זכאי או חייב ושניים אומרים אינם יודעים הולכים אחר הרוב, ואין מוסיפין כי נשארו שלושה שעל דעת כן קיבלו אותם ויש להם דעה ברורה, וע"כ הולכים אחר הרוב. אבל שניים אומרים זכאי ואחד אומר חייב ושניים אומרים אינן יודעים, מוסיפין כי אין כאן רוב נגד האומרים איני יודע. סמ"ע, ובב"ח חולק עליו, ועיין בש"ך ס"ק ב' דלא בעינן רוב נגד האינם יודעים.

ר. ממשנה דף כ"ט ע"א וטעם הדבר שנהגו שגדול הדיינים מודיע כדי שלא ירגיש בעל הדין מי זיכה ומי חייב. סמ"ע.

ש. אחרי שקיבל הפס"ד אם חזר ותבעו חבירו בפני בי"ד אחר אין זקוק לירד עמו לדין, ואין הבי"ד רשאים לשמוע דבריו כלל, כ"כ הדרכי משה בשם תשובת חזה התנופה, סמ"ע ס"ק ב'.

ת. וה"ה שהדיין לא יאמר לבעל דין דיין פלוני חייב אותך שלא כדין. ש"ך, ועיין קצות ס"ק א' שכתב בשם הכנה"ג דוקא שאמר הדיין כן מעצמו לבעל הדין, אבל אם בעל

סוד.

עין משפט ט.י.כ. חו"מ סימן כה סעיף ז

יד. מאיימין על העדים ביחד ובפני כל אדם ומודיעין אותם מעדות שקר ובושת המעיד בה בעולם הזה ובעוה"ב ושהעד בזוי בעיני שוכרו, אח"כ מוצאים כל אדם בחוץ, * חוץ מבעלי הדין, ומשאירים עד אחד ואומרים לו אמור האיך אתה יודע שזה חייב לזה.

עין משפט ל. חו"מ סימן פא סעיף ז

ח. באמר אתם עדי ושתק דאינו יכול לטעון משטה, דוקא בתבעו בתחילה מנה לי בידך ואמר לו הן * ואח"כ אמר אתם עדי ושתק דאז שתיקתו כהודאה, אבל אם שתק תחילה ועד סוף וגם כשאמר לו מנה לי בידך שתק, גם אם יאמר אתם עדי ושתק, יכול לומר לו לא חששתי להשיבך *.

ט. מי שהתנה עם בחור בפני אביו, ללמוד איתו ואביו שתק שתיקה כהודאה * ואע"פ שלא דיבר האב כלום דהוה ליה למחות.

הדין שאלו ורואה זכות לנדון ולדעתו הדיין השני טעה באופן שאפשר להחזיר הדין או לסותרו אין בזה איסור. ואולי מה שהדיינים היום כותבים נימוקים וחותרים עליהם, מכיון שעושים זה בעיקר לבית הדין הגדול ולצורך ערעור אין בכך דבר אם הצדדים יודעים מכך, דהוי כשאלו אותם דמותר.

א. מסקנת הסמ"ע והוא מגמ' סנהדרין ל'. ודין איום על העדים ממשנה בסנהדרין דף כ"ט ע"א.

ב. שבועות ל"ח ע"ב, דאחרי שאמר לו הן, מהני שתיקה באתם עדי. כך ציין הגאון באות י"ג.

ג. כתב באור זרוע דכל היכא דיש לתלות שתיקתו בעבור שחושב בלבו מה לומר לא הוי כהודאה. והכל כפי מה שביה"ד יכולין להבין דעת השותק, ש"ך ס"ק י"ז.

ד. מרדכי בסנהדרין פ' זה בורר, ועיין בסי' של"ו וכך פסק רש"י, ורשב"ם דכל תנאי שבני אדם מתנים ומקיימין ביניהם, אין שייך לומר משטה אני בך. וכ"כ הב"י במחודשים בסי' ל"ב סעי' י"ט, סמ"ע ס"ק י"ד.

עין משפט מ.

ח"מ סימן פא סעיף א

א. אמר לחבירו מנה לי בידך, ואמר לו הן בפני עדים, למחר אמר לו תנהו לי, אמר לו משטה הייתי בך, נאמן ה' ונשבע כדבריו¹ שכוונתו לשטות², ואפי' לא טען משטה הייתי בך אלא להד"ם³, פטור דדברים שאין בהם ממש לא זוכרים⁴.

ב. לא אמרינן טענת משטה אלא ביחיד, אבל לא בציבור⁵ המודים, שאין דרכן לשטות.

ה. מימרא דר' חייא בר אבא אמר ר"י בסנהדרין כ"ט ע"א. וצריך לישבע, כ"כ רב סעדיה גאון, שכיון שתיקנו שבועת היסת לכפירה ה"ה לכל טענה שטוען לפטור את עצמו.

ו. כתב הסמ"ע בס"ק ב' דגם צריך לישבע שאין בידו כלום, וכוללם בשבועה אחת. וכתב המרדכי בשם ר"י דאע"ג שאין התובע תובע שישבע לו כן, אפ"ה צריך לישבע, וכעין שבועת היסת שתיקנו ג"כ אפי' בלא שטען השבע לי. ומ"מ נשבע רק בטוען ברי שחייב לו.

ז. וה"ה טעיתי בהודאתי דזה עדיף ממשטה ונאמן במיגו דמשטה, והוא במקום שההודאה לא הודאה גמורה, שאז יכול לטעון משטה, לכך גם טענת לא דיקדקתי בחשבוני עדיף מטענת משטה, כ"כ הש"ך בס"ק א'.

אבל במקום שהוי הודאה גמורה כגון בשכיב מרע, וכיוצא שאינו יכול לטעון משטה, אף טעיתי אינו יכול לטעון, שבשעה שאדם מודה בהודאה גמורה מדקדק בחשבונו ופשוט הוא. נתיבות בחידושים ס"ק א' מהתומים בס"ק א'.

ח. מרב פפא בריה דרב אחא משמיה דרבא שם כ"ט ע"ב. ואפי' אחרי שבאו עדים אנן טענינן ליה ש"ך ס"ק ג'. וכתב הט"ז דפטור היינו מממון אבל שבועה חייב, שאינו יודע משום הודאה ברורה שהודה שחייב לו.

ט. ובסי' ע"ט דכשהעדים מעידים שלוה ופרע אמרינן שהוחזק כפרן, שם כיון דעכ"פ לוה, לא היה לו לשכוח ולומר להד"ם, משא"כ כאן כיון דאפי' לדברי העדים אינו ידוע שחייב לו מכח הודאתו, שיתכן שלהשטות כיון סמ"ע ס"ק ד'.

י. הש"ך בס"ק ד' העיר דצ"ע לדינא, שברביב"ש לא מוכרח שאין הציבור יכולים לטעון משטה. ובנתיבות הביא מהתומים כיון שדברי הקהל אין צריכים קנין, הו"ל כקבלו עליהם בקנין, ובקנין אינו יכול לומר משטה.

וה"ה אם הודה בסך מסויים שחייב ועל חלקו אינו יכול לומר משטה גם על השאר אינו יכול לומר משטה, כ"כ בפעמוני זהב.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

מי שאמר לחתנו שהוא עשיר^ב, תלמד עם בנך ואני משלם לך פטור, כיון שחתנו אינו עני^ל ובלאו הכי חייב ללמוד עם בנו, לכן יכול לומר לו משטה^מ הייתי בך, ואע"פ שלא טען טענינן ליה, אע"ג דלא טענינן ליה בשאר משטה.

עין משפט נ.

ח"מ סימן פא סעיף יא

יא יג. החביא התובע עדים אחרי הגדר^ג, ואמר לנתבע מנה לי בידך אמר לו הן, ואמר לו רצונך שתודה לי בפני עדים, השיב לו הייתי מודה לך בפני עדים^ס אבל אני מתיירא שתאלץ אותי לשלם לך מיד, והעדים שומעים כל זה פטור^ע.

עין משפט ס.

ח"מ סימן פא סעיף ג

ג ד. גם אדם בריא שיכול לטעון משטה, אנו לא טוענים לו אם לא שהוא

כ. לאו דוקא עשיר, אלא כל שאינו עני. ש"ך ס"ק ה'.

ל. דאם היה עני שאין לו ר' זוו חייב מדין צדקה והתחייב באמירתו.

מ. ודמי לאומר טול דינר וחלוץ, ואפי' אמר אתם עדי לא מהני, אבל אם כתב שטר או קיבל בקנין מהני ואינו יכול לומר אח"כ משטה, ש"ך ס"ק ו'.
וה"ה דאינו יכול לומר משטה בהקדש, וכן אין טענת שלא להשביע בהקדש, כ"כ בפעמוני זהב בשם הרדב"ז.

נ. ברייתא סנהדרין כ"ט ע"א. והרמב"ם בפ"ו מטוען הלכה ז' סיים בין שאמר לו משטה אני בך בין שאמר לו להד"ם, פטור.

ס. ואם השיב לו הן, כתב הרמ"ה דהוי הודאה, ולדעת הרא"ש אינה הודאה, כ"כ הטור בסוף סי' ל"ב.

והרמ"ה לטעמיה אזיל כהרמב"ם דהודאה גמורה מהני גם בלי אתם עדי, וכתב הש"ך אף שהסיק דהעיקר לדינא כהרמב"ם דלא בעינן אתם עדי, בפרט זה צ"ע דברי הרמ"ה דנראה דדוקא שידע שיש שם עדים אפי' לא אמר אתם עדי מהני, אבל לא בהחביא העדים והנתבע לא ידע מהם. ש"ך ס"ק כ"ד.

ע. כיון שלא היה לו להעלות על דעתו ששומעים אותו עדים יכול לומר להשטות נתכוונתי, סמ"ע ס"ק כ"ג. ומשמע שאם ידע שיש שם עדים, ואמר הייתי מודה לך בפני עדים אלא שאני מתיירא וכו'... חייב, ש"ך ס"ק כ"ו.

טוען ^ב, אבל ליורשיו אנו טוענים להם ^א, שמא אביהם לא כיון אלא להשטות.

דף כט:

עין משפט א. חו"מ סימן פא סעיף א.כא

א. אמר לחבירו מנה לי בידך, ואמר לו הן בפני עדים, למחר אמר לו תנהו לי, אמר לו משטה הייתי כך, נאמן ^ק ונשבע כדבריו ^ר שכוונתו לשטות ^ש, ואפי' לא טען משטה הייתי כך אלא להד"ם ^ת, פטור דדברים

פ. סנהדרין כ"ט ע"א והיינו שהוא מודה שהודה לו, אבל אם כופר בעיקר החוב, צריך לטעון וליתן טעם לדבריו מדוע הודה, ואם הוא יטען משטה בעצמו נאמן, ולא שאנו ניישב דבריו.

אבל אם טען להד"ם בזה אנו אומרים לא דכירי אינשי, ש"ך ס"ק ג'.

צ. והוא כשהודה אביהם כשהיה בריא דאם היה שכיב מרע לא אומרים בו משטה, ולא טענין להו, נתיבות מהאורים ס"ק י"ד.

ק. מימרא דר' חייא בר אבא אמר ר"י בסנהדרין כ"ט ע"א. וצריך לישבע, כ"כ רב סעדיה גאון, שכיון שתיקנו שבועת היסת לכפירה ה"ה לכל טענה שטוען לפטור את עצמו.

ר. כתב הסמ"ע בס"ק ב' דגם צריך לישבע שאין בידו כלום, וכוללם בשבועה אחת. וכתב המרדכי בשם ר"י דאע"ג שאין התובע תובע שישבע לו כן, אפ"ה צריך לישבע, וכעין שבועת היסת שתיקנו ג"כ אפי' בלא שטען השבע לי. ומ"מ נשבע רק בטוען ברי שחייב לו.

ש. וה"ה טעיתי בהודאתי דזה עדיף ממשטה ונאמן במיגו דמשטה, והוא במקום שההודאה לא הודאה גמורה, שאז יכול לטעון משטה, לכך גם טענת לא דיקדקתי בחשבוני עדיף מטענת משטה, כ"כ הש"ך בס"ק א'.

אבל במקום שהוי הודאה גמורה כגון בשכיב מרע, וכיוצא שאינו יכול לטעון משטה, אף טעיתי אינו יכול לטעון, שבשעה שאדם מודה בהודאה גמורה מדקדק בחשבונו ופשוט הוא. נתיבות בחידושים ס"ק א' מהתומים בס"ק א'.

ת. מרב פפא בריה דרב אחא משמיה דרבא שם כ"ט ע"ב. ואפי' אחרי שבאו עדים אגן טענינן ליה ש"ך ס"ק ג'. וכתב הט"ז דפטור היינו מממון אבל שבועה חייב, שאינו יודע משום הודאה ברורה שהודה שחייב לו.

שאינן בהם ממש לא זוכרים *.

ב. לא אמרינן טענת משטה אלא ביחיד, אבל לא בציבור ^ב המודים, שאינן דרכן לשטות.

מי שאמר לחתנו שהוא עשיר ^ג, תלמד עם בנך ואני משלם לך פטור, כיון שחתנו אינו עני ^ד ובלאו הכי חייב ללמוד עם בנו, לכן יכול לומר לו משטה ^ה הייתי בך, ואע"פ שלא טען טענינן ליה, אע"ג דלא טענינן ליה בשאר משטה.

כא כו. אע"פ שהמטמין עדים לחבירו והודה לו אינה עדות, וכן המודה מעצמו ועדים שומעים אותו, או האומר לחבירו בפני עדים מנה לי בידך ואמר לו הן, ולא אמר אתם עדי, בכל אלו הדברים בי"ד אומרים לו למה לא תיתן מה שיש לו אצלך, אם אמר אין לו אצלי כלום, אומרים לו והלא הודית מעצמך, אם עמד ושילם מוטב, ואם לאו לא טוענים לו משטה, או שלא להשביע, או להד"ם, ומחייבין אותו לשלם, ואם טען

א. ובסי' ע"ט דכשהעדים מעידים שלוה ופרע אמרינן שהוחזק כפרן, שם כיון דעכ"פ לוה, לא היה לו לשכוח ולומר להד"ם, משא"כ כאן כיון דאפי' לדברי העדים אינו ידוע שחייב לו מכח הודאתו, שיתכן שלהשטות כיון סמ"ע ס"ק ד'.

ב. הש"ך בס"ק ד' העיר דצ"ע לדינא, שברבי"ש לא מוכרח שאין הציבור יכולים לטעון משטה. ובנתיבות הביא מהתומים כיון שדברי הקהל אין צריכים קנין, הו"ל כקבלו עליהם בקנין, ובקנין אינו יכול לומר משטה.

וה"ה אם הודה בסך מסויים שחייב ועל חלקו אינו יכול לומר משטה גם על השאר אינו יכול לומר משטה, כ"כ בפעמוני זהב.

ג. לאו דוקא עשיר, אלא כל שאינו עני. ש"ך ס"ק ה'.

ד. דאם היה עני שאין לו ר' זוז חייב מדין צדקה והתחייב באמירתו.

ה. ודמי לאומר טול דינר וחלוץ, ואפי' אמר אתם עדי לא מהני, אבל אם כתב שטר או קיבל בקנין מהני ואינו יכול לומר אח"כ משטה, ש"ך ס"ק ו'.

וה"ה דאינו יכול לומר משטה בהקדש, וכן אין טענת שלא להשביע בהקדש, כ"כ בפעמוני זהב בשם הרדב"ז.

להד"ם או משטה או שלא להשביע^ו הרי זה פטור ונשבע היסת^ז.
 וי"א^ח אפי' אמר איני חייב לו כלום, פוטרו הדיין, ותולה הודאתו במה
 שעשוי אדם שלא להשביע עצמו, אפי' שהוא לא טוען כן, ונשבע
 היסת^ט.

כז. טענת שלא להשביע לא שייכת אלא כשהודה מעצמו^י, וטענת
 משטה לא שייכת^כ אלא כשתבעו בעל דבר.

עין משפט ב. חר"מ סימן פא סעיף ו.יג.

ז. אם כשתבעו הודה בבי"ד, או בפני עדים שיחדום לעדים^ל, בין
 שאמר להם הנתבע אתם עדי בהודאה זו או שאמר התובע אתם עדי
 ואמר הנתבע כן תהיו עדים, או ששתק^מ שוב אינו יכול לומר משטה

ו. לשון הרמב"ם בסוף פ"ו מטוען, וכתב ה"ה דדברים של טעם הם שודאי טענת משטה
 אני כך, אם לא טוען הוא בעצמו או לא טוענים לו, וכך בשאר הטענות. וכן הסכמת
 כל הפוסקים, כ"כ הש"ך בס"ק נ"א ודלא כהי"א שהביא המחבר. ונשבע היסת צ"ל בטוענו
 התובע בברי.

ז. והיינו משטה בתבעו ושלא להשביע בהודה מעצמו, סמ"ע ס"ק מ"ז.

ח. טור בשם י"א, וכ"כ בספר התרומות שער מ"ב ח"א ס"ג.

ט. צ"ל שהתובע תובעו בברי דאל"כ אין נשבעין על טענת שמא.

י. ובהודה לפני התובע מעצמו לא שייכא טענת שלא להשביע לדעת הרמב"ם בסעיף י"ד
 וכך הכריע הש"ך בס"ק ל"ד.

כ. והש"ך בס"ק נ"ד כתב דרבים חולקים, ונראה עיקר כדבריהם דטענת משטה שייך אף
 במודה מעצמו.

ל. ממשנה שם בסנהדרין עד שיאמר בפנינו הודה לו. כ"ט ע"ב. ובתרא ל"א ע"א, דאינו
 טוען וחוזר וטוען. ויחוד בעינן רק לעדים ולא לבי"ד, סמ"ע ס"ק ט"ז.

מ. דשתיקה כהודאה, וכתב הש"ך בס"ק ט"ז בשם העיטור דה"ה אם אמר המלוה כתובו
 על חוב הידוע בע"פ, ורוצה לעשותו מלוה בשטר, והלוה שתק הוה ליה שתיקה
 כהודאה.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים
 בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477
 email: minchat.aaa@gmail.com

אני בכ, אבל יכול לטעון פרעתי.^ג

טו. החביא לו עדים באהל ואמר לו מנה לי בידך והשיב לו הן, ואמר לו הערים והשוככים^ב יהיו עדים עליך ואמר לו לא^ע, אין כאן הודאה ואם שתק^ב הוי הודאה, שהיה לו להביך שיש שם עדים דלמה אמר לו ערים ושוככים, אבל אם אמר אתם עדי ואינו יודע שיש שם עדים לא הוי הודאה אפי' שתק.

עין משפט ג.ד. חו"מ סימן פא סעיף יד

טז. לא תבעו אדם אלא הוא מעצמו הודה דרך הודאה בפני עדים, וכשתבעו אמר לו אין לך בידי כלום שלא הודיתי אלא שלא להשביע את עצמי ולהראות שבע ועשיר, נאמן.^ז

ג. דלא עדיף הלואה זו מאילו הלוח לו בעדים דקימ"ל דאין צריך לפורעו בעדים, סמ"ע ס"ק י"ח.

ד. עובדא קמיה דרב כהנא סנהדרין כ"ט ע"ב. ופי' רש"י רוצה אתה שכל השומעין מעדין בין ערים בין ישנים. וה"ה אם הטמין עדים בבית הקברות ואמר לו חיים ומתים יהיו עליך עדים, הוי הודאה. סמ"ע ס"ק כ"ו.

ה. ולא צריך אפי' טענת משטה אני בכ, ש"ך ס"ק כ"ט ודלא כמהרש"ל והב"ח שדחקו בזה.

ו. אפי' אמר לו בלשון שאלה ושתק הוי הודאה, כיון שמתחילה אמר הן. ש"ך ס"ק כ"ח.

ז. רמב"ם ריש פ"ז מטוען, מעובדא דהווא דהו קרו ליה קב רשו בסנהדרין כ"ט ע"ב. ואע"פ שהודאתו היתה הודאה גמורה ס"ל להרמב"ם דיכול לטעון שלא להשביע, ומה שבסי' רנ"ה סעיף ב' פסק דאם אמר דרך הודאה ולא היה חשש הערמה נותנים כפי שאמר, כתב הש"ך בס"ק ל' דשם בשכיב מרע שאני, והגם שכאן אין חילוק בין בריא לשכיב מרע, כתב בתומים ס"ק י"ט לחלק דבמת לא טענינן שלא להשביע, ואם עמד מחוליו וטען שלא להשביע טענתו טענה.

אדם שמודה על חפץ שהוא פקדון יכול לומר אח"כ שלא להשביע את עצמו אמר כן. כתב הש"ך בס"ק ל"ג שדיין שפסק שאינו יכול לטעון שלא להשביע, הוי טעות בדבר משנה וחוזר. נתיבות בחידושים ס"ק כ"ד.

ואין חילוק בזה בין עני **ק** בין עשיר, בין שהיה בריא כשהודה בין כשהיה שכיב מרע **ר**. ואם כשהודה בפניהם היה התובע עמו **ש** אינו נאמן לומר שלא להשביע עצמו אמר כן. וי"א **ת** דאפי' התובע היה עמו נאמן לומר שלא להשביע **א** עצמי הודיתי.

יד יז. טענו תן לי מנה שאתה חייב לי, ואם תרצה לכפור, הרי פלוני ופלוני שאמרת בפניהם שאתה חייב לי, אפי' שאמר שלא להשביע אמרתי כן חייב שבועת היסת, שגם בלי עדים שהודה ג"כ בפניהם הרי תובעו

ק. אפי' בעני שבלאו הכי אין אנו מחזיקים אותו בעושר, אפי"ה מצי לומר שלא להשביע עצמו וע"מ להחזיקו ליותר עני, סמ"ע ס"ק ל"א.

ר. ואע"ג דטענת השטאה לא אומרים בשכיב מרע, מ"מ שלא להשביע אמרינן שלא יחזיקום הבריאים שאביהן הוריש להם ירושה גדולה. סמ"ע ס"ק ל"ב.

ש. רמב"ם פ"ז מטוען הלכה א'. והכ"מ כתב דהוה ליה כאילו תבעו והודה לו דלא שייך בזה לומר אדם עשוי שלא להשביע עצמו, וכמו שכתבו בתוס' סנהדרין כ"ט ע"ב ד"ה כן, דכשהודה בפני התובע להודאה גמורה נתכוון דבאמת חייב לו, סמ"ע ס"ק ל"ג. והש"ך בס"ק ל"ד האריך מאוד בדין זה והעלה בראיות וכתב שהעולה הוא, דמי שהודה לחבירו שלא באתם עדי יכול לטעון משטה, בין שהודה ע"י תביעה בין שהודה מעצמו. ואם הודה דרך הודאה כגון שאמר לעדים אני מודה לפניכם וכיוצא בזה, אע"פ שלא היה התובע שם עמו אינו יכול לטעון משטה, אבל יכול לטעון שלא להשביע, ואם היה התובע עמו אינו יכול לטעון שלא להשביע אפי' שלא תבעו ואפי' לא הודה דרך הודאה, ואם אמר אתם עדי אינו יכול לטעון לא משטה ולא השבעה, בכל ענין. ושכיב מרע שהודה דרך הודאה, לא אומרים בו שהודה שלא להשביע, אע"פ שהודה שלא בפני התובע, וכן אם הודה בפני התובע אפי' שלא בדרך הודאה חייבים יורשים לשלם דאין אדם משטה בשעת מיתה עכ"ל.

ת. רא"ש בפסקיו סי' כ"ה דלא אמר כלום עד שיאמר אתם עדי, וכ"כ המחבר בסי' ל"ב במחודשים סי' ד' בשם הנ"י.

א. וכתב הנ"י בפ' ז"ב, דאפי' נראה מדבריו שמכוין להשביע את עצמו, כגון שאמר למי אני חייב רק לפלוני ופלוני, אפי"ה יכול לטעון שלא רצה להחזיק עצמו לבעל חוב גדול ולא לעשיר, סמ"ע ס"ק ל"ד, נתיבות בחידושים כ"ה וטעות דפוס נפלה בדברי הנ"י שכתב אפי"ה נקראת הודאה, אלא לא מקרי הודאה, כך הגיה הש"ך בס"ק ל"ה.

בברי שחייב לו, וחייב שבועת היסט^ב בכפירתו.
 אבל אם אמר תן לי מנה שאמרת בפני פלוני ופלוני שאתה חייב לי,
 וטוען טענת שלא להשביע^ג, אף שבועה אינו צריך.

יח. טענת שלא להשביע, טוענים אנו אע"פ שהוא אינו טוען^ד.
 בית דין שהכריזו^ה על כל מי שבידו דבר של יתומים שיודיע לביה"ד
 הוא או שלוחו, והודה אחד^ו ע"י שליח, לא יוכל אח"כ לומר שלא
 להשביע עצמו אמר כן, מכיון שלא הודה בעצמו אלא שלוחו, וגם היתה
 קצת תביעה בהכרזת ביה"ד, ומ"מ אינו יכול לומר משטה הייתי, שהרי
 לא היתה שם התביעה מבעל דבר^ז עצמו.

עין משפט ה.ו.ז. חר"מ סימן לט סעיף ז

ח. כל שלא קנו מידו, אפי' שהודה בפני^ח שלושה, אם לא היו קבועים
^ט ולא שלחו לו, ואפי' קבצם והושיבם והודה בפניהם ואמר להם

ב. ואינו צריך לכלול בשבועתו שכוונתו שלא להשביע עצמו, כך הכריע הסמ"ע בס"ק
 ל"ו בראיות. אבל הש"ך בס"ק ל"ד כתב שצריך לכלול בשבועתו שכוונתו בהודאתו שלא
 להשביע עצמו. וכך העלה באו"ת ס"ק מ"ד ובנתיבות בחידושים כ"ו.

ג. וה"ה טענת משטה או אפי' אינו טוען כלום טוענין לו שנתכוון להשטות, כיון שאינו
 תובעו כבר. שחייב לו, ואין משביעין מספק. אבל אם הוסיף אמרת בפני פ' ופ' שאתה
 חייב לי ואמרת אתם עדי ושתקת, הוי כתובעו בברי ואם יכפור מחייבו היסט, אע"פ שאינו
 ברור שהלוהו. ש"ך ס"ק ל"ח.

ד. כך כתב הרמ"א, אבל הרמב"ם ושאר פוסקים חולקים כמ"ש בסעיף כ"א וכן עיקר.
 ש"ך ס"ק ל"ט.

ה. ריב"ש סי' שצ"ב וד"מ סי' ל"ב סעיף י"ט.

ו. היינו שהודה בפני עדים, ולא בפני ב"ד, דבפניהם הוי הודאה, ש"ך ס"ק מ'.

ז. וכן הוא במחבר בסעיף כ"ד.

ח. רמב"ם בפ"ו מהלכות טוען ונטען, וכמר בר רב אשי בסנהדרין כ"ט ע"ב.

ט. היינו שלא היו קבועין, או לא שלחו לו, כ"כ בסמ"ע ס"ק י"ח. ועיין בש"ך.
 ובספר פעמוני זהב כת' על דברי הסמ"ע דכוונת דבריו דבעינן תרתי, דהיינו קבועים ושלחו,
 ואם לא היו קבועים אפי' שלחו לא מהני, וכן אם היו קבועים ולא שלחו לא מהני. והכריח

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים
 בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477
 email: minchat.aaa@gmail.com

הו' דיינים, אם בא אח"כ התובע ואמר כתבו לי הודאתו ^א אין כותבין, שמא יתן לו, ואח"כ יתבע אותו שוב בשטר. אבל אם היו ב"ד של ג' קבועין ובא התובע וקבל בפניהם, ושלחו שליח ובא הנתבע והודה בפניהם, אפי' שלא קנו מידו הרי ^ב כותבין ונותנין לו הודאתו, אפי' לא אמר להם אתם עדי.

עין משפט ז.ט.ג. חו"מ סימן לט סעיף ה

ט. בהודאה ולא קנו מידו שאין כותבין לו שטר, זה דוקא במטלטלין, ^ל אפי' הם בעין, ואפי' הם ^מ של פקדון, וכן בהודאה בכסף, שיש לחוש שמא יתן לו ונמצא תובעו פעם שניה, אבל בהודאה ^נ בקרקעות

פירוש זה בסמ"ע, כיון שראה שטעו בפירוש דבריו ע"ש.

^י דוקא באופן זה שלא היה מעלה על דעתו שיכתבו לו, אבל אם שלחו עליו, או בכ"ד קבוע, ודאי היה מעלה על דעתו שאולי כתבו לו, וע"כ כותבין ונותנין לו. כ"כ בסמ"ע. ודוקא שהודה מעצמו, אבל אם הודה בשעת הדין ע"פ טענות ונתחייב ע"פ ב"ד, הרי הם דיינים, ויכולים לכתוב תמיד כשמודיעין ללוה, ומ"מ נאמן לומר פרעתי כל זמן שלא נכתב השטר. נתיבות ס"ק י"ד.

^כ והוא שיהיו ביה"ד מכירים את שניהם, כדי שלא יערימו שניהם לחייב איש אחר, והוא ממשנה בתרא קס"ז ע"א.

וכתב הסמ"ע כי שמא המלוה חייב לאיש אחר ומשנה שמו כדי להבריא חובו ממי שנתחייב לו. ועוד דלא ניחא לאיש שיצא קול שפלוגי חייב לו אם אינו אמת, וע"כ דוקא שבאו שניהם לבי"ד או בפני העדים, אבל אם בא הלוה לבדו ואומר כתבו עלי שאני חייב לפלוני כאן אין חשש שמא ישנה שם המלוה שאין אדם חוטא ולא לו, וכותבין אע"פ שאין מכירין המלוה, אבל לפחות צריכים להכיר כאן הלוה, דחיישינן לקנוניא דמעלה שמו בשם אחר להוציא מאחר סך הודאתו עכ"ל הסמ"ע. ועיין בש"ך ס"ק כ"א.

^ל ואף שגם אם יהיה לו שטר היה ג"כ נאמן לטעון החזרתי במיגו דנאנסו, מ"מ יצטרך ליטבע ש"ד, משא"כ בלא שטר, ולפ"ז במטלטלין שלא קיבל אחריות, ואין ש"ד בטוען נאנסו כותבין. נתיבות ס"ק ט"ז.

^מ וכ"ש מטלטלין דשאלה, שחייב באחריותם. סמ"ע ס"ק כ"ב.

^נ אם הודה שמכר לו קרקע לפני עדים אין כותבין שטר, שמא יגבה בעדי המכירה קודם ממשעבדי, שהמוכר שדהו בעדים גובה ממשעבדי, ואח"כ יגבה בשטר זה מהמוכר עצמו. נתיבות ס"ק י"ז.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

שאינן חשש זה, כשהודה אפי' בפני שניים אע"פ שלא קנו מידו, כותבין לו שטר.

עין משפט כ. חו"מ סימן לט סעיף יא

יא. יב. שטר הודאה שלא כתוב בו ואמר לנו כתבו וחתמו ותנו לו, ע' הרי זה כשר, שאילו לא אמר להם לא היו כותבין, פ' וי"א שהסופרים שבזמן הזה חוששין להם לטרוף מהלקוחות, דשמא לא אמר להם כתובו.

עין משפט ל. חו"מ סימן רלה סעיף יג

יג. טו. מכר בנכסי עצמו או בנכסי אביו ומת, ובאו קרוביו ומערערין לומר שהיה קטן בעת המכירה וביקשו לבודקו אין שומעין להם. ז'

* שחזקה שאין עדים חותמין על השטר אלא א"כ יודעים שהמוכר נעשה גדול ק'. ועוד שהסימנים עשויים להשתנות ר' אחרי הפטירה, ועוד אין מנוולין את המת.

חו"מ סימן מו סעיף לה

לה. מה. עדים החתומים על השטר שאמרו הלוא היה קטן באותה שעה,

ס. ה"ה שטר הלואה שאינם כותבים עד שיאמר להם כתובו. ש"ך ס"ק ל"ב.

ע. לשון הרמב"ם בפ"ו, ממציעא דף כ"ט ע"ב. וכאביי ורבא שם דחזקה שהעדים לא היו כותבין בטעות.

פ. שעכשיו שנתמעטה התורה שאפי' הלומדים לא בקיאים בדינים. הג"א. וכל זה לענין לטרוף מלקוחות וממשעבדי, אבל אינו יכול לטעון פרעתי נגד זה, ויש לו דין שטר. מהסמ"ע ס"ק ל"א אבל הש"ך כתב דאין לו דין שטר דהוי מפי כתבם.

צ. טור בשם הרמ"ה.

ק. רמב"ם פכ"ט ממכירה הלכה ט"ז.

ובפעמוני זהב הביא דוקא במכר, אבל במתנה המקבל הוא המוציא ועליו להביא הראיה ע"ש.

ר. וכתב בביאורים שצריך לכל ג' הטעמים. ואם הוא חי ובדקוהו ויש לו ב' שערות דבר זה במחלוקת הרא"ש עם הרשב"א והרמב"ן אם מחזיקין אותו בגדול למפרע.

ש אינם נאמנים.

* י"א דרק בב' עדים אמרינן נחקרה עדותן בבי"ד, ואין נאמנים לחזור בהם או לפסול השטר, אבל בעד אחד החתום בשטר תי יכול לחזור בו שאין בו דין נחקרה עדותו בבי"ד.

ש. מרשב"א והטעם דקימ"ל דאין העדים חותמים אלא א"כ נעשה בגדול מבתרא קנ"ה ע"א, וצריכים העדים הם לבדוק אם גדול ואם לא עשו כן עושים עצמם רשעים ואין אדם משים עצמו רשע. ואינם נאמנים אפי' במיגו שהיו אומרים אין זה כתב ידינו, נתיבות ס"ק ס"ד.

ת. והש"ך השיג על זה דאמרינן נחקרה גם בעד אחד. ובנתיבות כתב דלא אמרינן בעד אחד נחקרה משעת החתימה אלא משעה שבא לבי"ד, ולכן יכול לחזור בו קודם שבא לבי"ד, וע"כ כשהתקיים אצל בי"ד אינו נאמן שוב לחזור בו אפי' שהוא עד אחד.